

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Етнопсихологія»

III-VI семестр

Дисципліна № _____

Кількість кредитів ЄКТС 5

I. Основна мета засвоєння курсу полягає у формуванні у студентів системи знань про теоретико-методологічні засади етнопсихології як особливої галузі психологічної науки. Предметом вивчення дисципліни є соціально-психологічні засади формування етнічної свідомості, самосвідомості, ідентичності, національного характеру особистості. Крім того, курсом передбачено розгляд важливих проблем впливу етнонаціональних характеристик людини на її життєдіяльність, поведінку, особливості міжнаціонального спілкування та виховання дітей.

II. Місце навчальної дисципліни у програмі підготовки практичних психологів.

Навчальна дисципліна «Етнопсихологія» є складовою навчальної програми підготовки студентів-майбутніх психологів, вона спрямована поглибити знання студентів, які були отримані ними у результаті вивчення «Загальної психології», «Вікової психології», «Педагогічної психології», «Соціальної психології», а також з «Народознавством», «Культурологією» та «Мистецтвознавством».

III. Завдання дисципліни: розглянути теоретико-методологічні засади етнопсихології як науки, методів дослідження її прикладних проблем та історичного становлення; формування етнокультурних особливостей психічної діяльності особистості, її ідентичності, свідомості та самосвідомості, національного характеру та можливостей міжкультурної взаємодії; розглянути галузь етнопсихології – етнопедагогіку та визначити її роль у вихованні майбутніх поколінь.

IV. Основні знання та уміння яких набуває студент опанування даної дисципліни

Знати:

- основні поняття, історичні витоки, теоретичні підходи, концепції, категорії, методологічні засади та особливості наукового уявлення дослідників на етнопсихологію;
- особливості формування національного характеру, ментальності, менталітету, етнонаціональних стереотипів;
- структуру і особливості формування етнічної свідомості, самосвідомості та ідентичності особистості;
- основи етнопедагогіки.

Вміти:

- аналізувати та систематизувати літературу з етнічної психології;
- апелювати основними термінами етнічної психології.
- грамотно підбирати та використовувати методи психодіагностичного дослідження у етнопсихології;
- відокремлювати етнічні стереотипи, упередження і забобони, з метою коригування етнічних відносин;
- аналізувати риси характеру різних національностей;
- аналізувати підходи до навчання та виховання особистості в різних етнонаціональних спільнотах. залежності від різних етнічних умов життєдіяльності.

V. Короткий зміст дисципліни

Модуль I. Теоретико-методологічні засади етнопсихології як науки.

Тема 1. Предмет, завдання та функції етнічної психології. Актуальність розвитку етнопсихології. Історія її становлення та сучасні уявлення на науку. Предмет етнічної психології. Галузі етнопсихології. Зв'язок етнопсихології з іншими науками.

Тема 2. Методи етнонаціонального дослідження. Основні підходи до вивчення національних особливостей. Метод спостереження у міжкультурних дослідженнях. Метод опитування в етнопсихології. Тести у міжкультурних дослідженнях. Метод експерименту в етнопсихології.

Тема 3. Етнос та культура як психологічні поняття. Поняття та ознаки етносу. Класифікація етнічних груп. Культура як психологічне явище. Етногенез як еволюція етнічної спільності. Психолого-педагогічне значення народної обрядовості.

Модуль II. Основні поняття та категорії етнічної психології.

Тема 1. Національний характер, ментальність та етнічні стереотипи. Національний характер і ментальність. Механізм стерео типізації. Стереотип як атрибутивне явище. Властивості стереотипів.

Тема 2. Етнонаціональна свідомість та самосвідомість. Поняття етнонаціональна свідомість, рівні її функціонування. Структура етнонаціональної свідомості. Типологія етнонаціональної свідомості. Функції національної свідомості. Основні характеристики етнонаціональної свідомості. Поняття про етнічну самосвідомість Етнонаціональна свідомість, самосвідомість та ідентичність. Структура етнічної самосвідомості. Рівні етнічної самосвідомості.

Тема 3. Етнічна ідентичність. Поняття «етнічна ідентичність». Структура етнічної ідентичності. Форми етнічної ідентичності. Етапи становлення етнічної ідентичності. Вплив соціальних факторів на формування етнічної ідентичності. Типологія етнічної ідентичності

Тема 4. Психологічні аспекти етнопедагогіки. Єдність національного та загальнолюдського в українській етнопедагогіці. Батьківство як соціально-культурний феномен. Дитина у світогляді українського народу. Етнічні відмінності у психіці як результат народної педагогіки.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання дисципліни

Кафедра психології та педагогіки Інституту педагогіки та психології. Викладач дисципліни – кандидат психологічних наук, доцент Дзюбенко О. А.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС), з яких: лекційних – 8 год., практичних - 6 год., семінарів – 4 год., самостійної роботи – 132 години.

Дисципліна викладається впродовж III-VI семестрів.

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Баронин А.С. Этническая психология / Баронин А.С. – Киев: Тандем, 2000.
2. Бороноев А.О. Основы этнической психологии / Бороноев А.О. – СПб.: Питер. – 1991.
3. Бороноев А.О. Этническая психология. / Бороноев А.О., Павленко В.Н. - СПб.: Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1994.
4. Введение в этническую психологию / Под ред. Ю.П. Платонова. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 1995.
5. Галустова О.В. Этнопсихология: Учебное пособие./ Галустова О.В. - М.:Издательство: Приор, 2005. - 160 с.
6. Гачев Г.Д. Национальные образы мира./ Гачев Г.Д. – М.: Сов. писатель, 1988.

7. Душков Б.А. Актуальные проблемы этнической психологии/ Душков Б.А. // Психологический журнал. – 1981. – Т.2. - №5. – С.43-51.
8. Етнічна самосвідомість: національна культура / Тези Республ. наукової теоретичної конференції. – К., 1991.
9. Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию./ Лебедева Н.М. – М.: Старый сад, 1998.
10. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія: Навчальний посібник / Львовичкіна А.М. –К.: МАУП, 2002. – 144 с.
11. Налчаджян А.А. Этнопсихология. 2-е изд. / Налчаджян А.А.– СПб.: Питер, 2004.- 381 с.
12. Нежурина-Кузничная Н. Ю. Популярная этнопсихология / Нежурина-Кузничная Н. Ю. – Мн.: Изд-во: Харвест, 2004.- 384 с.
13. Павленко В.Н. Общая и прикладная этнопсихология / Павленко В.Н., Таглин С.А.. – М., 2005.
14. Павленко В.М. Етнопсихологія: Навч. посібник. / Павленко В.Н., Таглин С.А. – К.:Сфера, 1999.
15. Пірен М.І. Основи етнопсихології: Підручник. / Пірен М.І. – К. – 1996.
16. Платонов Ю.П. Этническая социальная психология. / Платонов Ю.П., Почебут Л.Г. – СПб.: Изд-во С.-Петербуржского ун-та, 1993.
17. Платонов Ю.П. Основы этнической психологии. Учеб. пособие. / Платонов Ю.П. – СПб.: Речь, 2003. – 452 с.
18. Стефаненко Т.Г. Методы этнопсихологического исследования./ Стефаненко Т.Г., Шлягина Е.И., Ениколопов С.Н. – М.: Изд-во МГУ, 1993.
19. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология./ Стефаненко Т.Г. – М.: ИП РАН, Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2006.
20. Стефаненко Т.Г. Этнопсихология: практикум: Учебное пособие для студентов вузов. / Стефаненко Т.Г. – М.: Аспект Пресс, 2006. – 208 с.
21. Сухарев В.А. Психология народов и наций. / Сухарев В.А., Сухарев М.В. – Донецк: Сталкер, 1997.
22. Цветков В. Л. Этнопсихология. Альбом схем. / Цветков В. Л., Соловьева А. В. – М.: Изд-во: Щит-М, 2009. - 128 с.
23. Шпет Г.Г. Введение в этническую психологию: Соч. / Шпет Г.Г. – М. – 1989.– С.475-575.

IX. Методи навчання: поєднання лекційних занять, презентацій, відео матеріалів та активних форм навчання (тестування, дидактичні та організаційно-навчальні ігри, творчі завдання тощо).

X. Система оцінювання:

Поточний контроль: оцінювання виконання завдань на практичних та семінарських заняттях, тестовий контроль, виконання творчих індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль: залік у VI семестрі.

XI. Реєстрація на навчальну дисципліну: у деканаті.